

Dabas kredīti – to darbība praksē un prognozes nākotnē.

Māris Liopa. Latvijas Mežu sertifikācijas padome

Šī tēma ir kļuvusi ļoti aktuāla, kas, iespējams, pat mainīs tradicionālo un mums tik pierasto mežu un lauku apsaimniekošanas modeli arī Latvijā. Dabas kredīti ir finanšu un dabas aizsardzības instrumenti, kas pārveido izmērāmus dabas uzlabojumus sertificētās un tirgojamās vienībās. Tie ir izveidoti kā inovatīvs mehānisms, lai piesaistītu privāto kapitālu bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu atjaunošanai. Eiropas Komisijas izstrādātais Ceļvedis dabas kredītiem paredz brīvprātīgu, uz tirgu balstītu sistēmu, kas finansiāli atalgo tos, kuri reāli rūpējas par vidi.

Dabas kredītu sistēma atbalsta gan Eiropas mitrāju atjaunošanu, gan mežu platību paplašināšanu. Šīs divas darbības ir vieni no galvenajiem un biežāk minētajiem piemēriem Eiropas Savienības kontekstā.

Kā dabas kredīti darbojas praksē?

Praksē dabas kredītu sistēma darbojas kā tilts starp zemes saimniekiem un uzņēmumiem, kuri vēlas investēt vidē. Viss process balstās uz četriem secīgiem posmiem.

Pirmajā posmā zemes īpašnieks, lauksaimnieks vai mežsaimnieks nolemj savā īpašumā veikt dabai vērtīgus uzlabojumus, kas pārsniedz likumā noteiktās obligātās prasības. Piemēram, lauksaimnieks var pārtraukt intensīvu saimniekošanu kādā zemes gabalā un pārveidot to par dabisko pļavu vai applūdināt bijušo drenāžas grāvi.

Otrajā posmā procesā iesaistās neatkarīgi auditori un zinātnieki. Viņi veic teritorijas sākotnējo izpēti un vēlāk uzrauga panākto progresu, izmantojot stingrus, zinātniski pamatotus kritērijus. Tiek mērīts, piemēram, vai teritorijā ir pieaudzis ligzdojošo putnu skaits vai uzlabojusies ūdens tīrība. Kad reāli un izmērāmi dabas

uzlabojumi ir sasniegti, tos sertificē un pārvērš oficiālās "dabas kredītu" vienībās.

Trešajā posmā šie sertificētie kredīti nonāk brīvprātīgajā tirgū. Tos iegādājas lielle uzņēmumi vai finanšu iestādes. Uzņēmumiem tas ir nepieciešams, lai izpildītu Eiropas Savienības ilgtspējas ziņošanas prasības, uzlabotu savu reputāciju vai vienkārši samazinātu riskus, ko to biznesam rada dabas resursu izsīkšana un klimata krīze.

Ceturtajā posmā finanšu līdzekļi no pārdotajiem kredītiem nonāk tieši pie zemes saimnieka. Tas rada jaunu, alternatīvu ienākumu avotu, padarot dabas sargāšanu un atjaunošanu par ekonomiski ienesīgu nodarbošanos, kas spēj konkurēt ar tradicionālo intensīvo lauksaimniecību vai mežizstrādi.

Atbalstītās darbības - mitrāji un meži

Dabas kredītu sistēma pilnībā atbalsta gan Eiropas mitrāju atjaunošanu, gan mežu platību paplašināšanu. Šīs darbības ir vieni no spilgtākajiem piemēriem Eiropas Savienības iniciatīvās, jo tām ir milzīga ietekme uz ekosistēmu veselību.

Mitrāju atjaunošana praksē nozīmē kādreiz nosusinātu purvu vai applūstošu pļavu dabisko funkciju atgriešanu. Tas palīdz aizturēt ūdeni ainavā, samazina plūdu un sausuma riskus, kā arī veido izcilu vidi retām putnu, kukaiņu un augu sugām. Šādos projektos dabas kredītus piešķir, balstoties uz ūdens līmeņa stabilizēšanos un specifisku mitrāju sugu atgriešanos.

Mežu platību paplašināšana dabas kredītu kontekstā nav vienkārša monokultūru stādīšana koksnes ieguvei. Uzsvars tiek likts uz daudzveidīgu, vietējām sugām bagātu mežu izveidi un vecu audžu saglabāšanu. Kredītus šeit aprēķina pēc iestādīto koku sugu dažādības, augsnes kvalitātes uzlabošanās un jaunu dzīvotņu izveidošanās meža iemītniekiem.

Papildus šīm divām jomām sistēma atbalsta arī augsnes veselības uzlabošanu, apputeksnētāju populāciju atjaunošanu lauksaimniecības zemēs un mozaīkveida ainavu uzturēšanu, kas novērš vienveidīgu monokultūru izplešanos.

Metodes, ko zinātnieki izmanto dabas uzlabojumu mērīšanai

Bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu uzlabojumu kvantificēšana ir sarežģītāka nekā oglekļa uzskaitē, tādēļ zinātnieki izmanto vairāku modernu un tradicionālu metožu kombināciju.

Pirmkārt, tiek plaši izmantota vides DNS jeb eDNS - *environmental DNA* - metode, kas ļauj no dabas paraugiem, piemēram, ūdens no atjaunota mitrāja vai augsnes paraugs no meža, ekstrahēt organismu atstātās ģenētiskās pēdas. Šī metode sniedz tūlītēju, precīzu pārskatu par visām teritorijā esošajām sugām, ieskaitot neredzamos augsnes mikroorganismus, sēnes un slēptas kukaiņu vai zivju sugas, pat fiziski nesatiekot pašu organismu.

Otrkārt, talkā nāk tālīzpēte un bioakustika. Ar satelītu attēliem, droniem un lāzerskenēšanas jeb *LiDAR* tehnoloģijām pētnieki mēra mežu struktūru, koku vainagu blīvumu, sausās koksnes jeb mirušās koksnes apjomu un mitruma līmeni augsnē lielās platībās. Savukārt dabā izvietoti automatizēti audio ierakstītāji fiksē putnu, abinieku un sikspārņu skaņas, ko vēlāk analizē mākslīgais intelekts, lai noteiktu sugu daudzveidību un to aktivitātes izmaiņas sezonas gaitā.

Treškārt, joprojām kritiski svarīga ir klasiskā lauka inventarizācija jeb biotopu skaitīšana. Sertificēti eksperti klātienē apseko teritorijas, veidojot parauglaukumus, kuros uzskaita konkrētas indikatorsugas - sugas, kuru klātbūtne liecina par augstu ekosistēmas kvalitāti - mēra augu sabiedrību struktūru un seko līdzi augsnes organisko vielu slāņa biezumam. Visi šie dati tiek apvienoti vienotā punktu vai indeksu sistēmā, kas uzskatāmi parāda dabas vērtības pieaugumu laikā.

Dabas kredītu sistēmas attīstība Baltijā, Somijā un Zviedrijā

Ziemeļvalstis un Baltijas reģions šobrīd ir vieni no aktīvākajiem dabas kredītu pionieriem Eiropā, kur valstis un privātais sektors strauji veido savas sistēmas un pilotprojektus.

Somija ir uzņēmusies izteiktu līdera lomu, nesen publicējot vērienīgu dabas kredītu ceļvedi līdz 2035. gadam. Somijas valdība mērķtiecīgi veido nacionālo regulējumu brīvprātīgajam dabas tirgum, lai vietējie uzņēmumi varētu caurskatāmi investēt ekosistēmu atjaunošanā, vienlaikus nodrošinot, ka šie kredīti vēlāk

perfekti integrējas topošajā visas Eiropas Savienības vienotajā dabas kredītu tirgū. Savukārt, Zviedrijā attīstība izteikti virzās caur finanšu un zinātnes sektora sadarbību. Zviedrijas Lauksaimniecības zinātņu universitātes pētnieki ir izstrādājuši unikālu punktu sistēmu mežu bioloģiskajai daudzveidībai, kur punkti tiek piešķirti par tādiem faktoriem kā retu sugu klātbūtne, mirusī koksne un saules gaismas piekļuve meža zemei. Šī metodoloģija jau darbojas praksē – *Swedbank* Zviedrijā kļuva par pirmo banku Eiropā, kas iegādājusies pēc šīs sistēmas sertificētus dabas kredītus, finansiāli atbalstot vietējos meža īpašniekus, kuri saimnieko videi draudzīgi.

Baltijas valstīs sistēma šobrīd atrodas aktīvā izpētes un pirmo pilotprojektu stadijā. Igaunija jau kalpo kā viens no Eiropas mēroga dabas kredītu paraugdemonstrējumu poligoniem, kur jaunuzņēmumi un zinātnieki testē pirmos digitālos risinājumus dabā balstītu kredītu izveidei. Latvijā un Lietuvā interese strauji aug gan valsts pārvaldes līmenī, analizējot sistēmas ieviešanas juridiskos un dabas aizsardzības aspektus, gan pētniecībā. Latvijā darbu ir sācis Baltijas Dabas kapitāla institūts B-Nature (iepriekš – biedrība , kas apvieno zinātniekus tieši dabas kapitāla un ekosistēmu pakalpojumu integrēšanai ekonomikā, gatavojot pamatu vietējiem dabas kredītu projektiem.

Dabas kredītu un oglekļa piesaistes kredītu salīdzinājums

Lai gan abi instrumenti ir radīti vides stāvokļa uzlabošanai, starp dabas kredītiem un oglekļa kredītiem pastāv fundamentālas atšķirības mērķos, mērvienībās un ietekmē uz vidi.

Galvenā atšķirība slēpjas mērvienību būtībā un sarežģītībā. Oglekļa kredītu sistēma ir izteikti universāla un matemātiska – viena kredītvienība vienmēr ir vienāda ar vienu tonnu atmosfērā nenokļuvuša vai no tās piesaistīta oglekļa dioksīda (CO₂), neatkarīgi no tā, kurā pasaules malā projekts tiek īstenots. Turpretī dabas kredītiem nav vienas universālas mērvienības, jo daba ir pārāk kompleksa. Tos mēra lokāli kā ekosistēmas kvalitātes relatīvu uzlabojumu noteiktā platībā, piemēram, fiksējot sugu skaita pieaugumu vai biotopa veselības rādītājus konkrētajā reģionā. Atšķiras arī abu sistēmu fokuss un riski dabas daudzveidībai. Oglekļa kredītu projekti koncentrējas tikai uz

klimata mērķiem, kas reizēm var pat kaitēt dabai – piemēram, iestādot ātri augošu vienas sugas koku monokultūru, kas lieliski piesaista CO₂, bet, tomēr, rada arī t.s. "zaļo tuksnesi" bez bioloģiskās daudzveidības. Turpretī dabas kredītu centrālais mērķis ir pati dzīvā daba un tās daudzveidība. Tā kā Eiropas Komisija šobrīd strādā pie abu sistēmu sinerģijas, nākotnē oglekļa sertifikācijas metodoloģijās tiks iekļautas obligātas prasības par dabas daudzveidības līdzpastāvēšanu, lai novērstu šādus konfliktus.

Atšķiras arī šo kredītu izmantošanas filozofija tirgū. Oglekļa kredītus uzņēmumi vēsturiski bieži ir izmantojuši kā "kompensācijas mehānismu", pārnesot emisijas jeb *carbon offsetting*, lai ar mežu stādīšanu citur attaisnotu savu turpinošos piesārņojumu. Dabas kredītu tirgu Eiropā mēģina veidot pēc "dabai pozitīva" principa, kur kredītu pirkšana nav instruments dabas iznīcināšanas kompensēšanai citā vietā, bet gan tiešs uzņēmumu ieguldījums kopējā dabas kapitāla palielināšanā un ilgtspējas mērķu sasniegšanā.

Bankas un uzņēmumi Latvijā - interese par dabas kapitālu

Latvijā dabas kredītu un dabas kapitāla tirgus atrodas attīstības sākumposmā, taču interese no finanšu un biznesa sektora strauji pieaug. Galvenie virzītājspēki ir lielās komercbankas, kas reaģē uz Eiropas Savienības ilgtspējas ziņošanas prasībām un nepieciešamību zaļināt savus kredītportfeļus.

Swedbank Latvija un SEB banka ir starp aktīvākajām finanšu iestādēm, kas integrē dabas aizsardzības kritērijus savā darbībā. Tās piedāvā izdevīgākus nosacījumus jeb "zaļos kredītus" tiem lauksaimniekiem un mežsaimniekiem, kuri savā saimniekošanā ievieš bioloģisko daudzveidību veicinošas metodes. Tā kā mātesbankas Zviedrijā jau veic pirmos praktiskos dabas kredītu pirkumus, šī pieredze pakāpeniski tiek pārnesta arī uz Latviju.

Uzņēmumu pusē interesi izrāda lielie valsts un privātie mežu un zemes apsaimniekotāji. Valsts akciju sabiedrība "Latvijas valsts meži" aktīvi pēta oglekļa piesaistes un dabas daudzveidības sinerģiju, izstrādājot vides projektus, kas nākotnē varētu kalpot par pamatu kredītu izveidei. Tāpat privātā sektora jaunuzņēmumi un platformas, sadarbībā ar Baltijas Dabas kapitāla institūtu B-Nature, meklē veidus, kā digitalizēt un sertificēt Latvijas mežu un pļavu

sniegtos ekosistēmu pakalpojumus, lai piedāvātu tos vietējiem un starptautiskiem investoriem.

Prognozes par dabas kredītu cenām tirgū

Pasaules un Eiropas mērogā dabas kredītu tirgus piedzīvo strauju izaugsmi. Starptautiskie tirgus pētījumi, tostarp ziņojumi no *Polaris Market Research* un *Grand View Research*, liecina, ka globālais bioloģiskās daudzveidības kredītu tirgus apjoms pārsniedz 100 miljonus ASV dolāru un līdz 2033.–2034. gadam tam tiek prognozēts ikgadējs pieaugums par aptuveni 23% līdz 30%. Eiropa šobrīd ir vadošais reģions, kontrolējot gandrīz 40% no visa globālā tirgus daļas.

Attiecībā uz cenām tirgū šobrīd nav vienas universālas vērtības, jo atšķirībā no oglekļa tonnas dabas kredītu mērvienības nosaka paši projektu izstrādātāji, balstoties uz saglabāto platību, laiku un biotopa retumu.

Brīvprātīgajā tirgū cenu amplitūda ir ļoti plaša.

Vienkāršāki, uz platību balstīti kredīti, piemēram, saglabāts kvadrātmētrs meža, jaunattīstības valstīs maksā salīdzinoši lēti — no 5 līdz 20 ASV dolāriem par vienību. Augstākas kvalitātes un sarežģītāki brīvprātīgie kredīti, kur tiek mērīta reāla sugu atgriešanās, svārstās no 200 līdz 700 ASV dolāriem par vienību. Īpaši ekskluzīvi un zinātniski ietilpīgi projekti, piemēram, retu koku sugu glābšanas programmas, tiek pārdoti pat par vairākiem tūkstošiem dolāru par specifisku ietekmes vienību.

Svarīgs atskaites punkts cenu prognozēm ir Lielbritānija, kur dabas daudzveidības tīrā ieguvuma - *Biodiversity Net Gain* - shēma ir noteikta ar likumu. Valsts regulētajā tirgū oficiālās dabas kredītu cenas svārstās no 42 000 līdz pat 125 000 Lielbritānijas mārciņu par vienu augstākās pakāpes mitrāja vai meža kredītu. Tas parāda, ka valstīs ar stingru tiesisko regulējumu dabas cena ir ārkārtīgi augsta. Eksperti prognozē, ka brīvprātīgajā tirgū tuvākajos gados cenas tikai pieaugs. Uzņēmumi kļūst arvien selektīvāki un ir gatavi maksāt augstāku cenu par tiem dabas kredītiem, kuriem ir caurskatāma, zinātniski pierādāma metodoloģija, piemēram, izmantojot *eDNS* vai satelītus, jo tas pasargā tos no riska tikt apsūdzētiem "zaļmaldināšanā".

Cik daudz dabas kredītu var iegūt no viena hektāra Latvijas meža?

Aprēķins par dabas kredītu skaitu no viena hektāra nav tik vienkāršs kā oglekļa kvotu gadījumā, kur mēra tikai tonnas. Dabas kredītu shēmās izmanto "ekosistēmas uzlabojuma punktus", un galvenais princips ir papildināmība, angļiski - *additionality*. Tas nozīmē, ka kredītus nevar saņemt par mežu, kas vienkārši ir un aug pats par sevi. Īpašniekam ir jāveic aktīvas, mērķtiecīgas darbības dabas daudzveidības palielināšanai, kas pārsniedz likumā noteiktās prasības. Ja lauksaimnieks vai mežsaimnieks vienā hektārā Latvijas meža īsteno bioloģiskās daudzveidības projektu, piemēram, veido mirušo koksni, saglabā vecos ekoloģiskos kokus, izveido mikroliegumu retām putnu sugām vai pārveido grāvjus par dabiskiem mitrājiem, zinātnieki novērtē šo uzlabojumu.

Ziemeļvalstu un Lielbritānijas praksē viena hektāra parauglaukums pēc veiktajiem uzlabojumiem parasti spēj ģenerēt vidēji no 2 līdz 8 dabas vienībām jeb kredītiem. Precīzs skaits ir atkarīgs no meža sākotnējā stāvokļa. Ja mežs sākotnēji bijis noplicināts un monokultūras stāvoklī, bet pēc tam pārveidots par dabisku un daudzveidīgu biotopu, iegūto kredītu skaits uz vienu hektāru būs ievērojami lielāks, jo ekoloģiskais lēciens ir bijis milzīgs.

Eiropas regulas, kas “liks” Latvijas uzņēmumiem pirkt dabas kredītus

Neviena regula šobrīd tiešā veidā neuzliek uzņēmumiem sodu vai obligātu pienākumu "pirkt dabas kredītus". Tomēr Eiropas Savienība ir izveidojusi tiesisko ietvaru, kas rada milzīgu netiešo spiedienu, padarot šo kredītu iegādi par vienkāršāko veidu, kā uzņēmumiem izpildīt likuma prasības un saglabāt konkurētspēju.

Galvenā regula ir ES Korporatīvās ilgtspējas ziņošanas direktīva - CSRD. Tā nosaka, ka lielajiem uzņēmumiem un bankām ir obligāti jāziņo par savu ietekmi uz vidi saskaņā ar Eiropas ilgtspējas ziņošanas standartiem. Īpašs standarts, kas regulē tieši dabas jomu, pieprasa uzņēmumiem detalizēti atklāt, kā tie aptur

bioloģiskās daudzveidības zudumu savā piegādes ķēdē. Ja uzņēmuma darbība, piemēram, būvniecība, ražošana vai loģistika, kaitē dabai, dabas kredītu iegāde ir juridiski tīrākais veids, kā uzņēmums savā oficiālajā ziņojumā var uzrādīt reālu, auditējamu un pozitīvu ietekmi uz ekosistēmām.

Otrs svarīgs virzītājs ir Eiropas Savienības Dabas atjaunošanas regula, kas uzliek dalībvalstīm, tostarp Latvijai, juridisku pienākumu līdz 2030. gadam atjaunot sliktā stāvoklī esošus biotopus. Lai valstis sasniegtu šos mērķus, tām nepietiek tikai ar publisko finansējumu. Tāpēc Eiropas Komisijas izstrādātais Dabas kredītu ceļvedis kalpo kā rīks, lai valsts regulējumi un nodokļu atvieglojumi stimulētu privātos uzņēmumus investēt šajos tirgus instrumentos.

Trešais faktors ir Eiropas Savienības Oglekļa piesaistes sertifikācijas ietvars - CRCF. Šis regulējums nosaka, ka nākotnē oglekļa kredītus vairs nevarēs pārdot kā augstas kvalitātes produktus, ja tiem nebūs pierādāma papildu pozitīva ietekme uz bioloģisko daudzveidību, tā sauktie *co-benefits*. Līdz ar to uzņēmumi būs spiesti pirkt tādus kredītus, kas apvieno gan klimata, gan dabas aizsardzības komponentes.

Cenu veidošanās piemēri - Lielbritānija un Zviedrija

Lai saprastu, kā veidojas dabas kredītu cenas, ir vērtīgi aplūkot divus atšķirīgus modeļus Eiropā - valsts regulēto un brīvprātīgo tirgu.

Lielbritānijā dabas daudzveidības tīrā ieguvuma - *Biodiversity Net Gain* - sistēma ir stingri noteikta likumdošanā. Ikvienam nekustamā īpašuma attīstītājam vai būvniekam ir likuma pienākums nodrošināt, ka pēc projekta pabeigšanas dabas daudzveidība teritorijā palielinās par vismaz 10%. Ja to nevar izdarīt būvlaukumā, uzņēmumam ir jāpērk kredīti no privātām "biotopu bankām" - lauksaimniekiem, kas atjaunojuši savu zemi. Šajā brīvajā tirgū parastas pļavas vai zālāja viena kredītvienība maksā aptuveni 20 000 līdz 30 000 Lielbritānijas mārciņu. Ja attīstītājs nespēj atrast privāto pārdevēju, viņam kā pēdējais izmisuma solis ir jāpērk valsts izsniegtie "pēdējās instances" kredīti, kur cenas ir apzināti noteiktas astronomiskas — no 42 000 mārciņu par vienkāršu pļavu līdz pat 125 000 mārciņu par augstvērtīgu lapu

koku mežu un 230 000 mārciņu par upju biotopiem. Šāds modelis parāda to, ka tiklīdz valsts ievieš obligātu prasību, dabas kredītu cena kļūst ļoti augsta un stabila.

Zviedrijā turpretim darbojas brīvprātīgais tirgus, kura pamatā ir privātā sektora un zinātnes sinerģija. Zviedrijas Lauksaimniecības zinātņu universitātes pētnieki ir izstrādājuši metodoloģiju, kas novērtē meža ekoloģisko kvalitāti. Kad vietējie mežu īpašnieki piekrīt, piemēram, uz 30 gadiem pārtraukt koku ciršanu un veikt dabas atjaunošanas pasākumus, šie uzlabojumi tiek pārvērsti kredītos. Šajā modelī cenas nav valsts diktētas, bet gan atkarīgas no uzņēmumu vēlmes investēt. *Swedbank* Zviedrijā veica šādu brīvprātīgu darījumu, iepērkot dabas kredītus tieši no vietējiem mežsaimniekiem. Cena šeit veidojas, aprēķinot mežsaimnieka neiegūto peļņu no koksnes pārdošanas un pieskaitot klāt izmaksas par dabas atjaunošanas darbiem un zinātnisko monitoringu. Tas nodrošina, ka lauksaimniekam vai mežsaimniekam dabas sargāšana ir finansiāli tikpat pievilcīga kā koku nociršana.

Pasaules lielākie investīciju fondi, aktīvu pārvaldnieki, piemēram, *BlackRock*, *BNP Paribas Asset Management*, *Foresight Group* un starptautiskās finanšu organizācijas uzskata dabas kapitālu un dabas kredītus par nākamo lielo investīciju robežu, kas sekos oglekļa tirgus pēdās, taču ar stabilāku un uz reāliem aktīviem balstītu struktūru. Vadošo fondu un finanšu ekspertu ziņojumos un prognozēs iezīmējas vairākas būtiskas tendences.

Tirgus izaugsme un apjoms

Lielākie tirgus izpētes fondi un analītiķi, tostarp *Grand View Research* un *Polaris Market Research*, prognozē, ka globālais bioloģiskās daudzveidības kredītu tirgus apjoms piedzīvos strauju lēcieni. No aptuveni 7,1 miljarda ASV dolāru tas palielināsies līdz 38 miljardiem ASV dolāru, saglabājot iespaidīgu ikgadējo pieauguma tempu aptuveni 23% apmērā.

Investori apzinās, ka vairāk nekā puse no visas pasaules iekšzemes kopprodukta ir tiešā veidā atkarīga no dabas. Fondu analītiķi, piemēram, *PwC*, brīdina - ja dabas degradācija netiks apturēta, nākamajos 15 gados tas var iznīcināt līdz pat 12–18% no biržā esošo uzņēmumu tirgus vērtības. Tāpēc investīciju novirzīšana dabas kredītos fondiem vairs nav tikai labdarība, bet

gan pašu kapitāla un investīciju portfeļu aizsardzība pret sistēmiskiem riskiem.

Strukturāls piedāvājuma deficīts un cenu pieaugums

Investīciju fondi norāda uz izteiktu atšķirību starp pieprasījumu un piedāvājumu. Kamēr uzņēmumu pieprasījums pēc dabas kredītiem aug par aptuveni 25% gadā stingrāku ESG likumu dēļ, kvalitatīvu un sertificētu dabas projektu piedāvājums spēj augt tikai par aptuveni 15% gadā. Šis ilgtermiņa piedāvājuma trūkums nozīmē, ka augstas kvalitātes, zinātniski pamatotiem dabas kredītiem, īpaši vērtīgās un jutīgās ekosistēmās, kā Ziemeļvalstu un Baltijas meži vai mitrāji, būs nodrošināts pastāvīgs cenu kāpums un *premium* statusa vērtība. Fondi prognozē, ka pircēji brīvprātīgajā tirgū prioritāti piešķirs nevis zemākajai cenai, bet gan projekta caurskatāmībai, uzticamībai un vietējo kopienu iesaistei.

Pāreja no "nišas" uz pamata investīciju klasi

Kā liecina jaunākie pētījumi, ko veicis institucionālo investoru tīkls *Mallowstreet* sadarbībā ar *BNP Paribas*, dabas kapitāls šobrīd atrodas vēsturiskā lūzuma punktā un pārvēršas par galvenās plūsmas investīciju instrumentu. Pensiju fondi, apdrošināšanas sabiedrības un labdarības fondi visā pasaulē sāk mērķtiecīgi palielināt savu kapitāla daļu, kas tiek atvēlēta tieši dabas aktīviem.

Lielie aktīvu pārvaldnieki, piemēram, *New Forests*, šobrīd veido un palaiž specializētus miljardu dolāru vērtus globālos dabas kapitāla fondus. Šo fondu stratēģija ir investēt reālos dabas aktīvos — ilgtspējīgā mežsaimniecībā, reģeneratīvajā lauksaimniecībā un bioloģiskās daudzveidības projektos. Institucionālie investori dod priekšroku šiem projektiem, jo tie kalpo kā lielisks aizsargs pret inflāciju un tirgus svārstībām, piedāvājot stabilu vēsturisko investīciju atdevi 7% līdz 13% apmērā.

Finansējuma plaisa un valsts atbalsts

Pasaules Ekonomikas forums un ANO fondi uzsver, ka valsts budžetu un filantropijas finansējums dabas saglabāšanai ir katastrofāli nepietiekams, veidojot nepilnu 0,1% no publiskajiem

tēriņiem. Lai sasniegtu globālos dabas aizsardzības mērķus, katru gadu ir nepieciešami aptuveni 400 līdz 900 miljardi ASV dolāru, kurus var nodrošināt tikai privātais kapitāls.

Līdz ar to investīciju fondi prognozē, ka valdības visā pasaulē, tostarp Eiropas Savienība ar savu Dabas kredītu ceļvedi, arvien aktīvāk ieviesīs nodokļu atvieglojumus, subsīdiu pārvirzīšanu un tiesiskos regulējumus, lai padarītu dabas kredītu tirgu pēc iespējas pievilcīgāku un drošāku privātajiem investoriem. Katrs dabas atjaunošanā ieguldītais eiro ilgtermiņā sniedz 5 līdz 25 eiro lielu ekonomisko atdevi, veidojot stabilu pamatu valstu fiskālajai drošībai un darbavietu izveidei. Dabas kredīti ir “lielā iespēja” arī Latvijas labklājībai.

Avoti: Eiropas Savienības un ASV informācijas vietnes